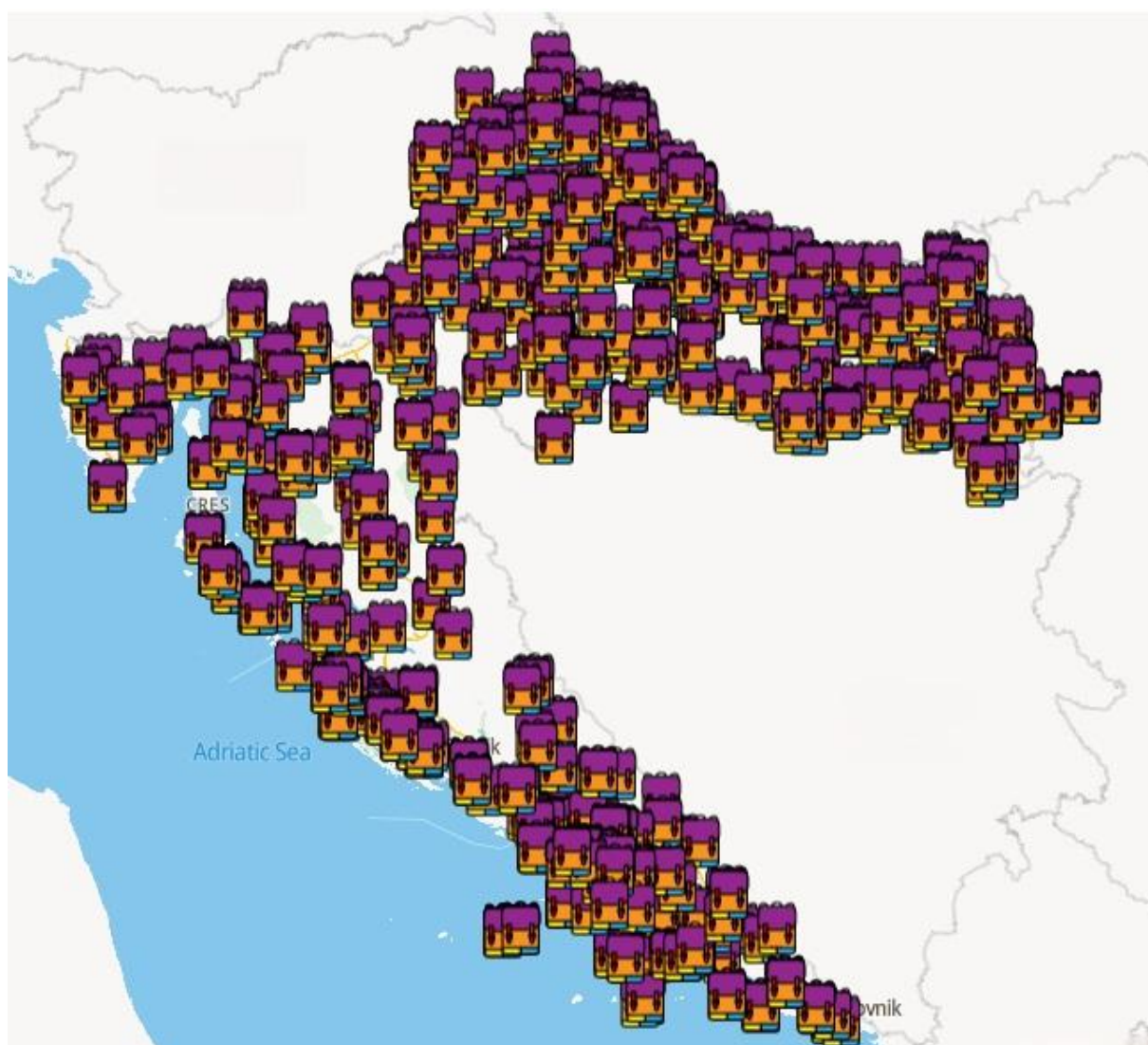

*Ruksak (pun) kulture – umjetnost i
kultura u vrtiću i školi u 2025. godini*

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi jedinstven je umjetničko-edukativni program na državnoj razini koji su zajedno pokrenuli Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske kao dopunski program kurikulumu u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i centrima za odgoj i obrazovanje. Program *Ruksak (pun) kulture* omogućuje dostupnost umjetnosti i kulture djeci i mladima, senzibilizira djecu i mlade za područje umjetnosti i kulture, a u hrvatskim ga školama i vrtićima provode stručnjaci (književnici, likovni i kazališni, glazbeni i plesni umjetnici). Namjera je programa da umjetnost i kultura budu jednako dostupne svoj djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, a posebno onima koji žive u prometno slabije povezanim područjima.

Zabrinutost za mentalno zdravlje djece i mladih sve je očitija, ne samo na globalnoj razini nego i u našem društvu. Djeca i mladi nose brojne *vidljive i nevidljive terete* – brige, strahove, posljedice vršnjačkog zlostavljanja ili nasilja u obitelji, pritiska u školi, loše odnose s roditeljima itd. Novija istraživanja pokazala su da se oni koji i povremeno sudjeluju u organiziranim programima kao što su kazališne predstave, plesne, mjuzikli, a posebno glazbena događanja, osjećaju sretnijima, da im bavljenje umjetnošću donosi znatnu dobrobit i poboljšava kvalitetu života. Dakle, jedno od rješenja za jačanje mentalnog zdravlja mladih jest dostupnost programa, angažman u umjetnosti i nadogradnja postojećih kulturnih praksa.

Sudjelovanje u kulturno-umjetničkim programima ima nekoliko jasnih prednosti, a jedna je od najistaknutijih poticanje inovacija i izražavanja kod djece i mladih. Sudjelovanjem u kulturno-umjetničkim programima djecu i mlade potiče se da pronađu vlastite kreativne glasove te im se pruža mogućnost novog načina izoštavanja analitičkih sposobnosti i širenja kulturnih obzora. Sudjelovanjem u umjetnosti djeca i mladi poboljšavaju svoje sposobnosti usmenog i pisanog izražavanja, razvijanja kritičkog mišljenja. Putem kreativnih procesa stvaranja u umjetničkom području djeca i mladi uče rješavati probleme, eksperimentirati i razmišljati lateralno.

Prema istraživanjima umjetničko obrazovanje daje priliku za razvijanje različitih vještina s pomoću kojih djeca i mladi mogu nastaviti napredovati i u drugim područjima, uključujući temeljne akademske predmete. Današnja multikulturalna društva zahtijevaju proširene sposobnosti, vještine i kompetencije za uspješno uključivanje u okruženje koje se brzo razvija i u kojem je obrazovanje važno i za sadržaj i za kontekst. Zato obrazovanje o kulturi i kroz kulturu, uključujući baštinu, umjetnost i kreativnost, ima ključnu ulogu u osposobljavanju djece i mladih za suočavanje s izazovima i razvoj njihova potencijala.

Danas, kad je neosporna činjenica o poticanju i važnosti kulturne i umjetničke edukacije za cjelovit razvoj djece i mladih, program *Ruksak (pun) kulture* pridonosi njihovu kulturnom osvješćivanju i izražavanju i čini umjetnost i kulturu dostupnom svoj djeci u Hrvatskoj. Programom *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* djeca i mladi u prometno slabo povezanim dijelovima Hrvatske dobili su priliku otkrivati umjetnost i kulturu, glazbu, baštinu, književnost, film, ples, kazalište.

Ruksak od 2013. do danas

Program Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi provodi se od 2013. godine. Provođenje Programa omogućeno je Sporazumom o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, koji su Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih potpisali u studenom 2014. godine za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

U 2021. godini potpisan je novi Sporazum o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* kojim Ruksak postaje stalni program u odgojno-obrazovnim ustanovama. Program je kao primjer dobre prakse uključen u *Priručnik za kulturno i umjetničko obrazovanje*, koji je 2016. godine objavila Europska komisija, a 2018. godine prevelo i objavilo Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/arhiva/Flash/OMC-CulturalAwareness-Report-HR%20-%20WEB.PDF>).

Od travnja 2013. do prosinca 2025. godine gotovo 100.000 djece i mladih sudjelovalo je u Programu. Ruksak (pun) kulture donio je umjetničke programe u više od 260 gradova i općina koji pripadaju tzv. potpomognutim područjima, s niskim indeksom razvijenosti. U istom razdoblju za djecu i mlade izdvojeno je više od 3.600.000,00 eura. U razdoblju od 2013. do 2025. godine uz provedbu redovitog *Ruksaka (punog) kulture* pokrenuto je sedam komplementarnih programa:

1. ***Otočni ruksak (pun) kulture***
2. ***Cjelogodišnji Ruksak (pun) kulture***
3. ***Ruksak (pun) kulture za mlade***
4. ***Ruksak (pun) kulture za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica RH***
5. ***Ruksak (pun) kulture za djecu tražitelje azila***
6. ***Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji***
7. ***Ruksak (pun) kulture u Ličko-senjskoj županiji.***

U 2019. godini program *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* gostovao je u Subotici u Republici Srbiji, u vrtićima i školama u kojima se provodi program na hrvatskom jeziku. U prvom gostovanju Programa izvan granica Republike Hrvatske sudjelovalo je 439 djece i mladih i više od 20 odgojno-obrazovnih djelatnika. U planu je nastavak provedbe programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica Republike Hrvatske* u razdoblju od 2026. do 2028. godine. Cilj je da se Program, osim u Republici Srbiji, realizira i u drugim zemljama u kojima žive Hrvati izvan Republike Hrvatske.

Uz *Ruksak za djecu i mlade izvan Republike Hrvatske* pokrenuta su dva komplementarna programa. Osim uključivanja djece i mladih iz prometno slabije povezanih područja, *Ruksak* nastoji svojim djelovanjem uključiti svu djecu i mlade bez obzira na socijalni i ekonomski status, etničku ili religioznu pripadnost ili vrstu škole koju pohađaju. Posebno je bio osmišljen prilagođeni program za odgojno-obrazovne ustanove koje pohađaju djeca azilanata.

Cjelogodišnji ruksak jest pilot-program koji se realizirao 2019. godine. U okviru programa realizirana su dva umjetničko-edukativna programa iz područja filmske i plesne umjetnosti u Osnovnoj

školi Budaševo-Topolovac-Gušće i Dječjem vrtiću „Bambi“ u Sunji u Sisačko-moslavačkoj županiji. U programu je sudjelovalo oko 100 djece i učenika.

U 2021. i 2022. godini proveden je program Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Program je inicirao tadašnji Središnji državni ured za demografiju i mlade Vlade Republike Hrvatske, koji je koordinirao sve uključene dionike – Ministarstvo kulture i medija te tadašnje Ministarstvo turizma i sporta i Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sve programske aktivnosti zastupljene u *Ruksaku* bile su i u programu kreiranom za učenike osnovnih škola pogođenih potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Cilj Programa bio je pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom omogućivanjem i osiguravanjem aktivnosti bogatih edukativnim, kulturnim, sportskim i društvenim sadržajima kako bi kroz igru, druženje, učenje i boravak u poticajnom i pozitivnom okruženju lakše prebrodili razdoblje nakon potresa. U provedbi Programa volontirali su studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su za učenike osmislili poseban rekreativni sadržaj i sportska natjecanja. U Programu koji se provodio u 2021. godini sudjelovale su 24 osnovne škole, a njime je bilo obuhvaćeno 2905 učenika od 1. do 5. razreda i 696 učenika 8. razreda, ukupno 2528 učenika. U Programu koji se provodio od travnja do lipnja 2022. godine sudjelovale su 23 osnovne škole, a njime je bilo obuhvaćeno 2358 učenika od 6. do 8. razreda.

U Europskoj godini mladih Ministarstvo kulture i medija, uz sufinanciranje i potporu Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, osmislilo je i realiziralo program *Ruksak (pun) kulture za mlade*. U provedbi Programa sudjelovale su 34 odgojno-obrazovne ustanove te je obuhvaćeno 1815 mladih s područja cijele Republike Hrvatske. U Programu su osim srednjoškolskih odgojno-obrazovnih institucija na kopnenom dijelu sudjelovale i sve srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove koje se nalaze na hrvatskim otocima.

Od 2018. godine za djecu i mlade na hrvatskim otocima, kojima zbog izoliranosti i slabije prometne povezanosti nedostaje umjetničko-edukativnih programa, provodi se program *Otočnog ruksaka*. U prvom *Otočnom ruksaku* 2018. godine sudjelovalo je više od 700 djece na 22 hrvatska otoka. Od 2019. godine u provedbu je uključeno Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije putem sufinanciranja. Razvojem programa i uz dodatan poticaj sufinanciranja *Ruksak* svake godine gostuje na svim hrvatskim otocima na kojima se nalazi makar i jedna odgojno-obrazovna ustanova. U 2025. godini provedbom *Otočnog ruksaka* obuhvaćeno je 727 djece vrtićke dobi, 1842 učenika osnovnih škola i 835 učenika srednjih škola, odnosno održano je 98 gostovanja u 23 dječja vrtića, 61 osnovnoj školi i 14 srednjih škola.

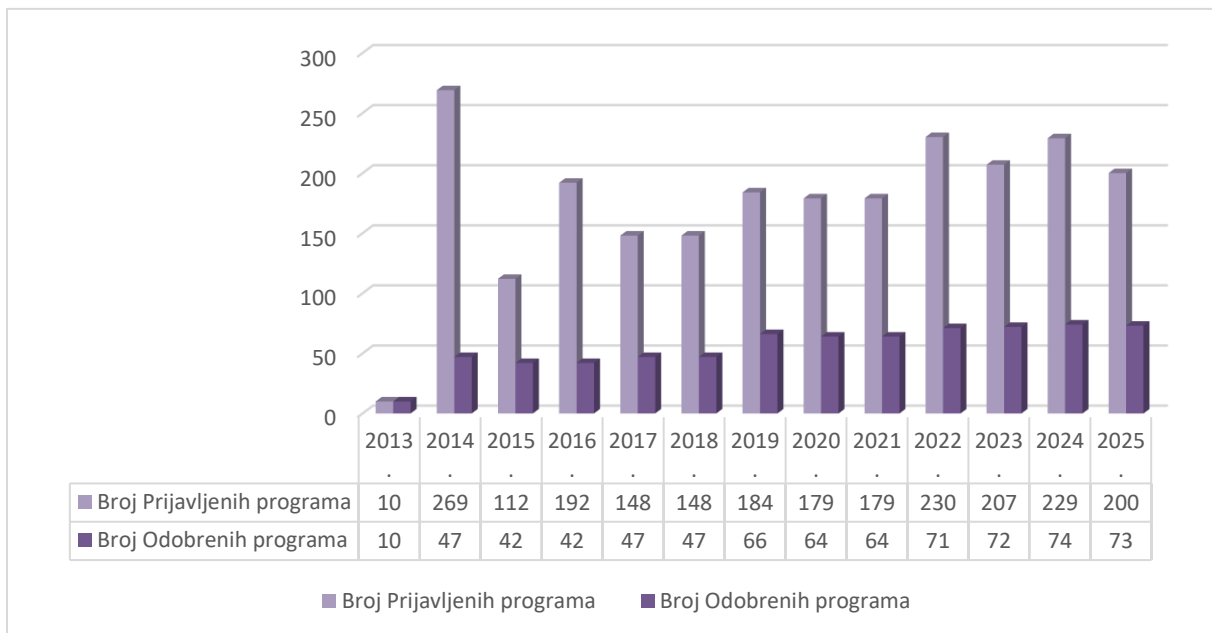
Jubilarni 10. rođendan programa *Ruksak (pun) kulture* proslavljen je 17. svibnja 2024. u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. Djeca i mladi, njih gotovo tisuću, iz zagrebačkih dječjih vrtića „Siget“ i „Košnica“, osnovnih škola Ive Andrića, „Središće“, „Kajzerica“, Jure Kaštelana, „Otok“ i Većeslava Holjevca te 2., 13., 4. i Gimnazije „Tituša Brezovačkog“ kao i srednjih škola iz Opuzena, „Viktorovac“ iz Siska, Škole primijenjene umjetnosti i dizajna i Ugostiteljsko-turističke škole iz Zagreba, Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perišina iz Velike Gorice i Gimnazije Nova Gradiška prisustvovali su umjetničkom programu *Ruksaka*. Održane su kazališne predstave *Stranac*, *Cyrano* i *djevojčica*, *Proživi ponovo*, *Bebe su super* i *Tri skockana praščića*, filmski program *Dox u školi*, glazbeni programi u izvedbama umjetnika Tomislava Golubana, Melite Lovričević i Branka Trajkov Traka i likovne radionice *Diorame moga kraja*, *Sve(i)mir*, *Oda drveću*, *Kao prvo zagonetno drvo*, *Igraj s Kniferom!*, *Pišem, dakle slušam*.

U 2025. godini program *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* poseban fokus stavio je na gostovanja u Ličko-senjskoj županiji. Zbog manjeg broja prijava pristiglih na ***Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za 2025.***

godinu iz Ličko-senjske županije, kontaktirane su sve odgojno-obrazovne ustanove. Održano je 15 gostovanja u dječjim vrtićima, 74 gostovanja u osnovnim školama i 14 gostovanja u srednjim školama. U provedbi Programa sudjelovalo je ukupno 13 dječjih vrtića, 43 osnovne škole (15 matičnih i 28 podružnih) i 5 srednjih škola te je obuhvaćeno 3976 djece i mladih s područja Ličko-senjske županije.

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2025. godini

U razdoblju od studenog do prosinca 2024. godine objavljen je Javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*. Od ukupno 200 programa prijavljenih na **Poziv za predlaganje umjetničko-edukativnih programa i/ili radionica za Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi, nacionalni dopunski program u vrtićima te osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj za 2025. godinu**, nakon pregleda svih prijava odabrana su 73 umjetničko-edukativna programa.

Prikaz 1. Prikaz prijavljenih i odobrenih umjetničko-edukativnih programa na temelju javnog poziva za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* od 2013. do 2025. godine

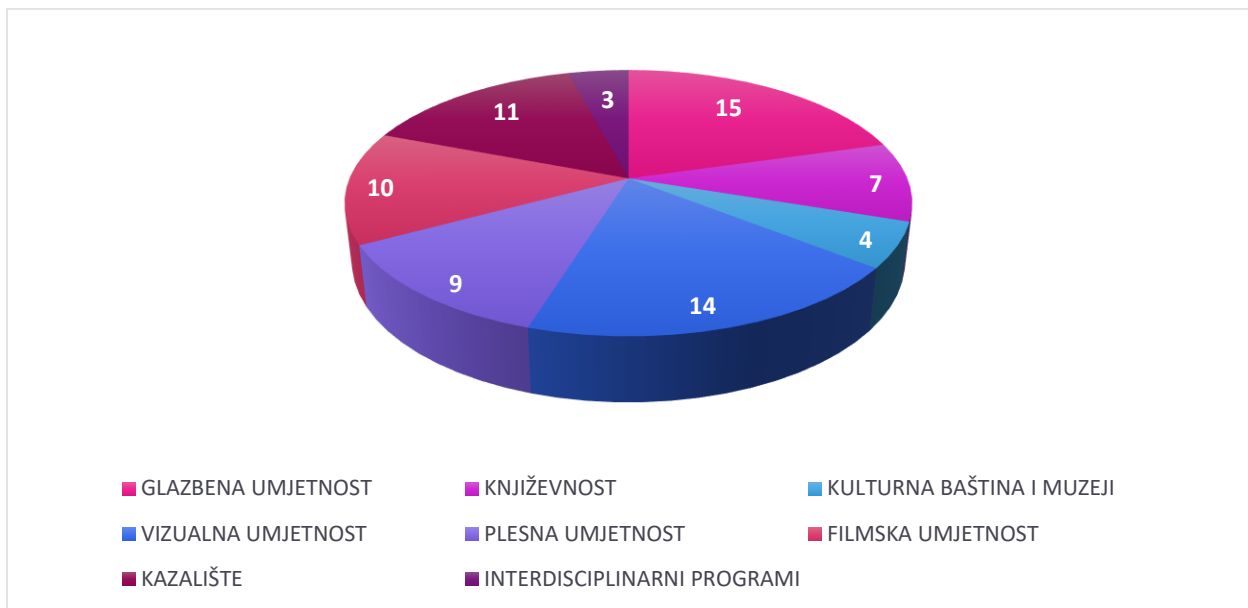
Programi su razmatrani i vrednovani prema sljedećim ciljevima:

- kvaliteta, izvornost i inovativnost programa/radionice
- provoditelj(i) radionice i/ili programa jest stručnjak u umjetničkom području i profesionalno se njime bavi
- radionica i/ili program usklađen je s ciljevima Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije
- sadržaj radionica i/ili programa ne smije se podudarati s onim redovitim planova i programa koji se po (predmetnim) područjima provode u vrtićima i školama (za Ruksak, u načelu, nisu prihvatljivi programi vezani uz propisanu školsku lektiru)
- program i/ili radionica moraju imati mogućnost daljnjeg provođenja u sredini u kojoj su predstavljeni; održivost programa i/ili radionica u smislu njihovih daljnjih širenja (način na

koji će djeca i mladi, odgojitelji, učitelji i nastavnici moći u nekom obliku koristiti predstavljene sadržaje u daljnjem radu)

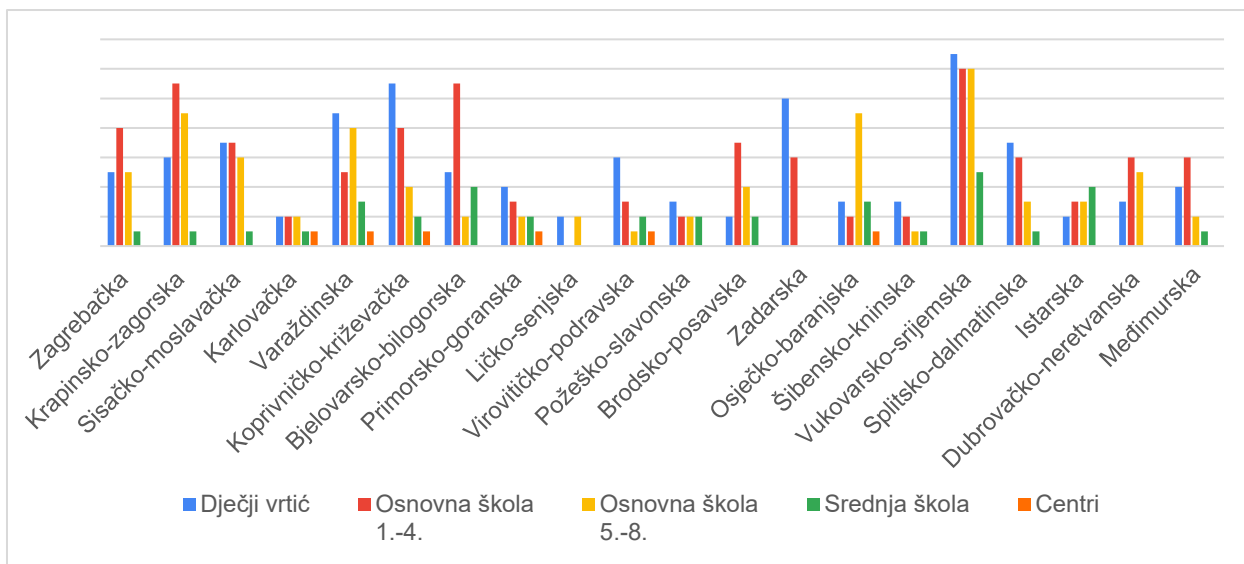
- naknada za izvedbu programa i/ili radionice mora biti usklađena s Odlukom o sadržaju programa *Ruksak (pun) kulture* te visinom naknade za poslove i rad na njegovu ostvarivanju.

Umjetničko-edukativni programi raspoređeni su u osam kulturno-umjetničkih područja. U 2025. godini u *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* bilo je uključeno 9 programa iz područja plesne umjetnosti, 11 programa iz područja kazališne umjetnosti, 14 programa iz područja vizualne umjetnosti, 7 programa iz područja književnosti, 15 programa iz područja glazbene umjetnosti, 10 programa iz područja filmske umjetnosti, 4 programa iz područja kulturne baštine i 3 interdisciplinarna programa.

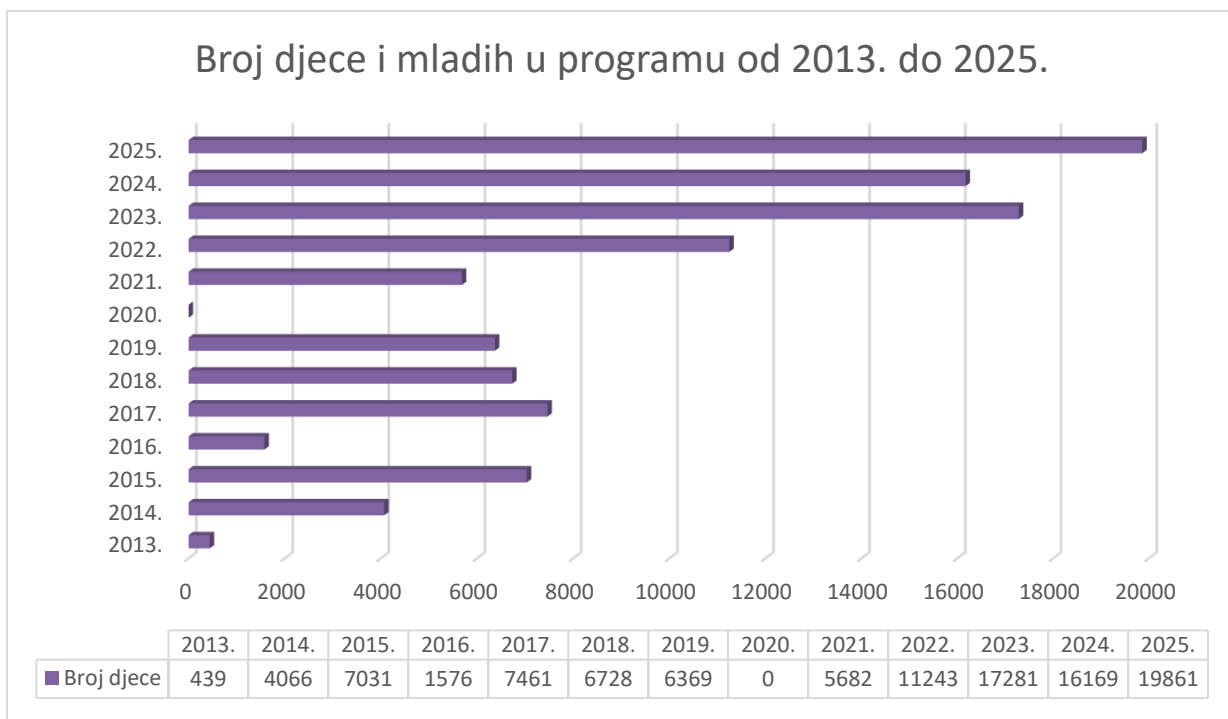
Prikaz 2. Prikaz odobrenih programa po kulturno-umjetničkim područjima u 2025. godini

Ministarstvo kulture i medija osiguralo je 621.118,50 eura za provedbu programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2025. godinu. Program je proveden u više od 340 odgojno-obrazovnih institucija odabranih iz prijava pristiglih na **Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2025. godinu.**

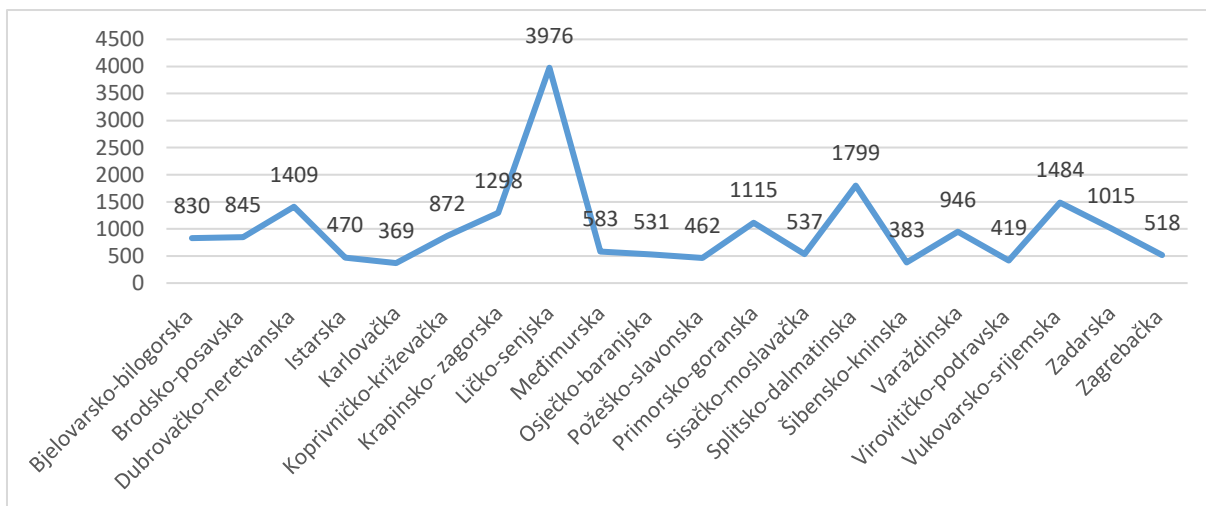

Prikaz 3. Pregled broja prijava odgojno-obrazovnih institucija po županijama na Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2025. godinu

U odgojno-obrazovnim ustanovama *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* realizirao je planirana gostovanja za 2025. godinu od travnja do prosinca iste godine. Uspješno je realizirano više od 540 gostovanja, od toga 103 u Ličko-senjskoj županiji i 98 na otocima, a sudjelovalo je oko 19.861 djece i mladih.

Prikaz 4. Pregled broja djece i mladih koji su sudjelovali u programu *Ruksak (pun) kulture* od 2013. godine do 2025. godine

Prikaz 5. Pregled broja sudionika u programu *Ruksak (pun) kulture* po županijama u 2025. godini